Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta LAUSUNTO

MmV@eduskunta.fi 5.10.2026 Dnro 426/2026

Lausuntopyyntö 21.9.2026, Maa- ja metsätalousvaliokunta keskiviikko 30.09.2026 klo 09.30 / HE 175/2026 vp / Lausuntopyyntö

HE 175/2026 VP HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2027, PÄÄLUOKKA 30

Poronhoitolain mukaan valtio osoittaa tulo- ja menoarviossaan vuosittain määrärahan Paliskuntain yhdistyksen käytettäväksi sille laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseen. Porotalouden neuvonta- ja kehittämistyö pitää sisällään myös porotalouden koetoiminnan, eli tutkimustarpeita varten ylläpidetyn, maailman mittakaavassa ainutlaatuisen, Kutuharjun koeporotarhan ylläpidon Inarissa.

Valtakunnan rajoilla olevien poroesteaitojen valtion vastuulla olevat velvoitteet perustuvat valtioiden välillä solmittuihin poroaitasopimuksiin ja koskevat Suomen ja Norjan sekä Suomen ja Venäjän rajoilla olevien poroaitojen ja työmaa-asuntojen rakennus- ja kunnossapitotoimenpiteitä.

Porotalouden edistämiseen eli Paliskuntain yhdistyksen toimintaan kohdennettu määräraha jaetaan kahteen osa-alueeseen, joille valtion vuoden 2027 talousarvioesityksessä esitetään rahoitusta yhteensä 2 123 000 euroa. Esityksen mukaan määräraha jaetaan valtakunnan rajoilla sijaitsevien poroesteaitojen rakentamiseen ja kunnossapitoon sekä aitatyön kannalta välttämättömien työmaa-asuntojen uusimiseen ja ylläpitoon (1 247 000 euroa) sekä porotalouden edistämiseen tähtäävään neuvonta- ja kehittämistyöhön (856 000 euroa). Lisäksi Suomen ja Norjan välisen poroesteaitoja koskevan valtiosopimuksen (SopS 92 ja 93/2016) toimeenpanosta aiheutuviin kulutusmenoihin on osoitettu 20 000 euroa, joiden osalta toimivaltainen viranomainen on Lapin elinvoimakeskus.

Lisäksi 2027 talousarviolla momentilla 30.20.40 varaudutaan maa- ja puutarhatalouden kansallisiin tukiin, ja 30.20.42 suurpetojen aiheuttamiin vahinkoihin (7,5 milj. euroa porotalouden petovahinkoihin).

Paliskuntain yhdistys kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää kohteliaimmin seuraavaa:

Hallitusohjelman mukaan *elinvoimainen maaseutu vahvistaa kokonaisturvallisuutta ja huoltovarmuutta. Maaseutu pidetään hyvänä paikkana elää, asua ja yrittää monipuolisesti. Kannattava alkutuotanto luo perustan kotimaiselle ruuantuotannolle.* → Porotalous pitää pohjoisen kylät asuttuna. Se on kulttuurisesti ja ylimuistoisin juurin ja oikeuksin pohjoisen ruuantuotannon ja kasvavan matkailun lippulaiva.

MMM talousarvioesityksen saatteen mukaan maatalouden ja ruuantuotannon jatkuvuutta turvataan kasvattamalla maa- ja elintarviketalouden määrärahoja 15,6 miljoonalla eurolla 1,7 miljardiin euroon. *Luvun määrärahoin parannetaan biotalouteen ja ruokaan perustuvien liiketoimintojen kestävää ja kilpailukykyistä kasvua, edistetään tuotantopanosomavaraisuuden kasvua sekä turvataan vastuullisella toiminnalla ihmisten, eläinten ja kasvien terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta.*

Käyntiosoite: Koskikatu 33 A 1
Postiosoite: PL 8168, 96101 ROVANIEMI
Puh: (016) 331 6000
Fax: (016) 331 6060
etunimi.sukunimi@paliskunnat.fi
www.paliskunnat.fi
Y-tunnus 0192404-5

Hallitus jatkaa hallitusohjelman mukaisesti maatalouden toimintaedellytysten vahvistamista ja myöhemmin tehtävillä päätöksillä kohdentaa uudelleen tältä ohjelmakaudelta käyttämättä jääviä varoja ruuantuotannon tukemiseen korvaten kriisien maataloudelle aiheuttamia kustannusten nousuja.

→ muistutamme kohteliaimmin arvoisaa valiokuntaa, että porotalous on samassa kustannuskriisissä maatalouden ja muun alkutuotannon kanssa.

Esitämme jäljessä seuraaviin yksityiskohtaisempiin perusteluihin vedoten:

1. Lisämäärärahaa Paliskuntain yhdistyksen neuvonta- ja kehittämistyöhön 2 htv verran: poronhoitolain jalkauttaminen, maankäyttölausuntopaine, osaratkaisu saamelaiskysymykseen saamelaisen erityisasiantuntijan palkkaamiseksi yhdistykselle; **2.** Lisämäärärahaa korvamerkittynä valtion poroesteaitojen ja työmaakämppien korjausvelan purkamiseksi kokonaisturvallisuutta lisäävänä tekijänä; **3.** Eloporotuen tason tarkastamista korvaamaan kriisien aiheuttamaa kustannusten nousua; **4.** POLURA-investointimäärärahojen korottamista EU-päätöksen mahdollistamalle uudelle tasolle 2,4 miljoonaa euroa; **5.** Petovahinkokorvauksiin varautumista EU-kattosummaan 12 miljoonaa euroa saakka ja korvausten maksamista ajallaan;
6. Työryhmän perustamista välittömästi petovahinkojen määrän merkittäväksi leikkaamiseksi.

<u>Perustelu kohtaan 1: Neuvonta ja koeporotarha</u>
Porotalouden neuvonta- ja kehittämistyön osalta määräraha on pysynyt samalla tasolla (856 000) jo vuodesta 2016, mitä ennen määräraha oli hieman korkeampi. Euroissa Paliskuntain yhdistyksen määräraha on samalla tasolla vuonna 2026 kuin vuonna 2006. Yleinen hintataso on noussut 20 vuodessa noin 47 %, ja palkat ovat valtakunnallisten TES-neuvotteluratkaisujen myötä nousseet elinkustannuksia seuraten. Vuoden 2006 rahamäärä 852 300 vastaa vuonna 2026 euroissa 1,26 miljoonaa. Teemme siis kasvavan määrän lakisääteistä työtä huomattavasti pienemmällä resurssilla.

Neuvonnan tehtäväkentän osalta Paliskuntain yhdistyksen mahdollisuudet vastata sille asetettuihin lakisääteisiin tehtäviin ja tavoitteisiin on kärsinyt pitkään resurssivajeesta ja ylikuormituksesta. Tehokas ja viiveetön vastaaminen poroelinkeinon ja sidosryhmien tarpeisiin on nykyresursseilla käynyt lähes mahdottomaksi.

→ Muiden maankäyttömuotojen paine on poronhoitoalueella noussut jatkuvasti mm. vihreän siirtymän myötä. Maankäyttöön, maankäyttöhankkeisiin ja niitä koskeviin eri menettelyihin liittyvien lausuntojen määrä on karkeasti kaksinkertaistunut kymmenessä vuodessa (1.10.2026 mennessä annettu lausuntoja 103 kpl), ja muiden lausuntojen määrä 1,5-kertaistunut (1.10.2026 mennessä 38 kpl).

→ Poronhoitolain uudistus saatiin valmiiksi keväällä 2026 ja uudet säädökset tulivat voimaan 1.6.2026. Uusien säädösten myötä paliskunnille tuli pakolliseksi laatia porolaidunten hoito- ja käyttösuunnitelmat. Lain toimeenpanon jalkauttaminen kentälle lisää neuvonnan painetta Ruokaviraston laatimista ohjeistuksista huolimatta. Myös muita neuvonnan työtaakkaa lisääviä lakimuutoksia on tulossa.

Käyntiosoite: Koskikatu 33 A 1
Postiosoite: PL 8168, 96101 ROVANIEMI
Puh: (016) 331 6000
Fax: (016) 331 6060
etunimi.sukunimi@paliskunnat.fi
www.paliskunnat.fi
Y-tunnus 0192404-5

→ Sovittelua saamelaispaliskuntien kanssa yhteistä tulevaisuutta silmällä pitäen on tehty aktiivisesti kuluneen vuoden aikana. Olemme esittäneet saamelaisen erityisasiantuntijan palkkaamista Paliskuntain yhdistykseen osana hallinnon ratkaisua. Elinkeinolla ei ole varaa hajottaa asiantuntijuutta ja osaamista moneen hallintohimmeliin, niukassa resurssitilanteessa on voimavarat pikemminkin yhdistettävä, toimintakentän haasteet ovat pitkälti samat.

Lisääntyneen työmäärän ja neuvonnan ja koeporotarhan ylläpitokustannusten kasvun vuoksi Paliskuntain yhdistys esittää yleiseen kustannustason nousuun perustuen 200 000 euron lisäystä Paliskuntain yhdistyksen neuvonta- ja kehittämistyöhön.

Perustelu kohtaan 2: Valtion poroesteaitojen rakentaminen ja kunnossapito

Norjan ja Venäjän vastaisilla rajoilla sijaitsevien valtakunnallisten poroesteaitojen osalta on todettava, että aitapuolella ja työmaakämpissä on reippaasti vanhaa korjausvelkaa. Maailmanpoliittisen tilanteen vuoksi Venäjälle karanneita poroja ei saada haettua sieltä takaisin, joten Venäjän vastaisen raja-aidan kunnossa pysyminen on erittäin tärkeää rajapaliskunnille. Aitojen kunnossapito ja työmaakämpät lisäävät myös rajaturvallisuutta. Eläintautitilanteen vuoksi norjalaisten porojen toivotaan pysyvän Norjassa, sillä hirvieläinten näivetystaudin (CWD) leviämisen estämiseksi Suomen poronhoitoalueelle on tehtävä kaikki mahdollinen.

Paliskuntain yhdistys toteaa korjausvelkaa aitojen kunnossapidossa olevan noin 320 kilometriä Norjan ja Venäjän vastaisilla rajoilla. Kilometrin korjaus maksaa noin 15 000–20 000 euroa.

Perustelu kohtaan 3: Eloporotuet (30.20.40)

Valtioneuvoston asetuksen **607/2026** perustelumuistiossa taustoitettiin kriisien aiheuttamaa kustannuspainetta osana tuen taloudellisten vaikutusten arviointia. Muistiossa tunnistetaan, että globaalit kriisit ovat nostaneet merkittävästi porotalouden keskeisimpien tuotantopanosten (talviaikainen lisäruokinta (rehut), polttoaineet, sähkö, tarvikkeet) hintoja. Eloporotuki on kriisiaikoina kriittinen tekijä porotalousyritysten maksuvalmiuden ja kannattavuuden turvaamisessa. Perustelumuistiossa porotalouden tilanne ja ratkaisut peilattiin osaksi laajempaa maatalouden alkutuotannon kriisiä. Maatalous sai lisätalousarviossa polttoaineverokevennyksen. Eloporotuki säilytettiin kuitenkin ennallaan.

Paliskuntain yhdistys esittää eloporotuen nostoa 35 euroon/poro.

Perustelu kohtaan 4: POLURA -investointimäärärahat

30.20.40. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v)

Petteri Orpon hallitusohjelmakirjaus: ”Hallitus tunnistaa suomalaisen alkutuotannon kuten eläintilojen, porotalouden, turkis- ja puutarha-alan sekä taimituotannon tärkeyden ja erityishaasteet.”

Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetukilain (986/2011) mukaisten investointiavustusten määrärahat ovat koko rahoituslain voimassaolon ajan olleet alimitoitetut. Käytännössä avustusvarat on käytetty lähes kokonaan ensimmäisen puolen vuoden aikana. Paliskuntain yhdistys on esittänyt asiasta huolensa maa- ja metsätalousministeriölle säännöllisesti. POLURA-tukien myöntövaltuutusta korotettiin

EU-päätöksellä kuluvalle vuodelle 20 %, 2,4 miljoonaan euroon (aikaisemmin 2 milj. €). Paliskuntain yhdistys ja Lapin Elinvoimakeskus olivat kumpikin esittäneet huomattavasti suurempaa korotusta. Ilman varattua määrärahaa tämä myöntövaltuuden nostaminen ei auta muutoinkin tiukassa rahoitustilanteessa.

Paliskuntain yhdistys esittää POLURA-investointimäärärahojen nostamista 2 miljoonasta EU-päätöksen mahdollistamaan 2,4 miljoonaan euroon.

Perustelu kohtaan 4: Petovahingot

30.40.42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)

Petteri Orpon hallitusohjelmakirjaus: ”Suurpetopolitiikkaa on hoidettava tavalla, joka huomioi myös sosiaalisen kestokyvyn. Suurpetojen kannanhoidollinen metsästys turvataan lainsäädännöllä. Jo aloitettua työtä kannanhoidollisen sudenmetsästyksen mahdollistamiseksi jatketaan eduskunnan päätöksen mukaisesti. Arvioidaan suurpetojen haaskaruokinnan tarkoituksenmukaisuutta ja mahdollisia rajoituksia.”

Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen esitetään aikaisempien vuosien tapaan 8 850 000 euroa. Tästä 7,5 milj. euroa on varattu porovahinkojen korvaamiseen. Porovahinkokorvaukset maksetaan riistavahinkolain 9 §:n 2 momentin mukaan talousarvion rajoissa ja muut vahingot täysimääräisesti. Porovahinkoihin osoitettu määräraha ei riitä porovahinkojen täysimääräiseen korvaamiseen, mikä on myös kohdan selvitysosassa todettu.

Vahinkokertymä on jo 1.10.2026 mennessä kuluvalle vuodelle n. 7,2 miljoonaa euroa. Vasahävikin kanssa vuoden 2026 vahinkokustannus on jo nyt 9,7 miljoonaa euroa lokakuun alkuun mennessä. Varattu määräraha on jälleen riittämätön.

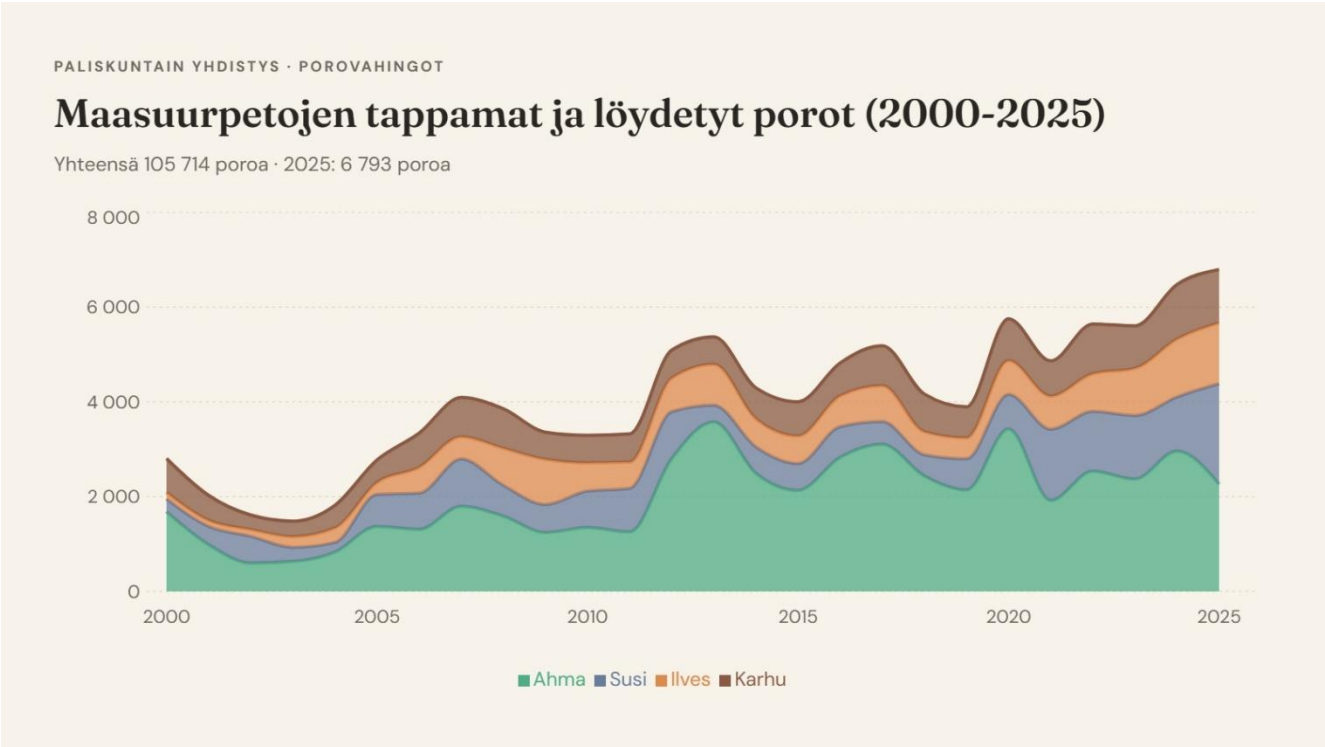
EU:n asettamaa korvauskattoa (C(2025) 8458 final) korotettiin 10 miljoonasta eurosta 12 miljoonaan euroon. Tämäkin korvauskatto tulee jäämään auttamattomasti liian pieneksi, mikäli petovahinkojen määriä ei saada vähennettyä huomattavasti.

Suurpetojen aiheuttamien porovahinkojen määrä nousi jälleen vuoden 2025 aikana (kuva 1). Vuoden 2026 vahinkojen arvioidaan olevan vähintään samaa luokkaa kuin vuonna 2025. Erityisesti susivahingoissa on ollut merkittävää nousua ennen kaikkea Venäjältä tulevan paineen vuoksi (Ukrainan sota on kadottanut metsästäjät Venäjän puolelta rajaa). Vuonna 2025 suden aiheuttamat porovahingot kaksinkertaistuivat ollen lähes samalla tasolla kuin ahman aiheuttamat vahingot (kuva 2). Paliskuntain yhdistyksen tämänhetkiseen tilanteeseen perustuvan arvion mukaan maasuurpetojen aiheuttamat porovahingot voisivat hieman laskea vuoden 2025 tasosta. Porojen korvausarvon nousun myötä porovahinkokorvaukset tulevat kuitenkin olemaan vähintään samalla tasolla kuin 2025, 12 miljoonaa euroa (kuva 3). Näin ollen talousarvion varauma kattaa vain noin puolet parhaillaan syntyvästä vahingosta, mikä on elinkeinolle täysin kohtuuton tilanne.

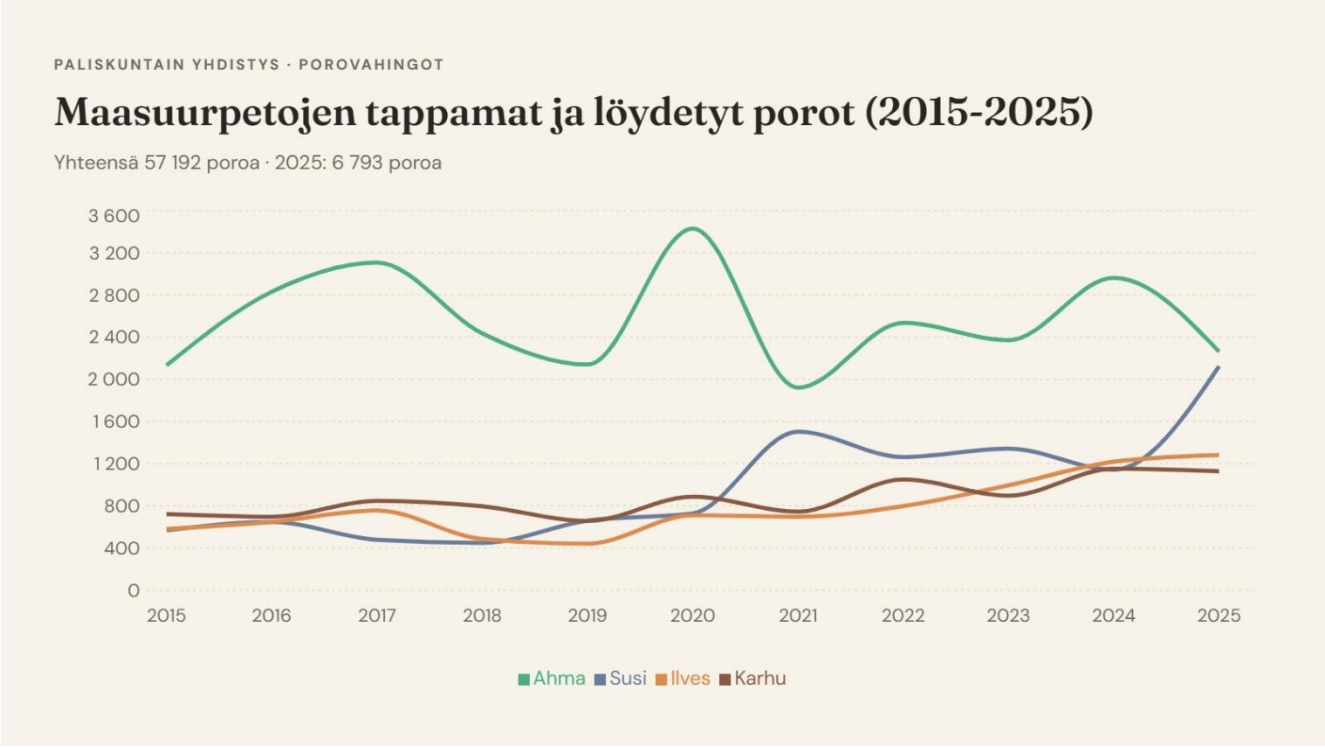
Koska vahingoista merkittävä osa jää edelleen löytymättä, lasketaan poronomistajien kärsimät kokonaistappiot – jalostus-, matkailu- ja muu liiketoiminta mukaan lukien – kymmenissä miljoonissa euroissa. Lisäksi vahinkoa aiheuttavien petojen poistotyön kustantavat kokonaisuudessaan paliskunnat. Korvauksia kohtuuttoman suojelupolitiikan aikaansaamista porojen menetyksistä odotellaan jopa kaksi

vuotta, eikä korvausten maksusta ole edes varmuutta kroonisesti alimitoitetun määrärahan vuoksi. Tilanne on täysin kestämätön. Maasuurpetojen kantojen leikkaaminen sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävälle tasolle tulee hoitaa viipymättä kuntoon. Suurpetojen kuvauspaikkojen houkutteluruokinta poronhoitoalueella tulee viipymättä kieltää, sillä se lisää osaltaan porovahinkoja ja totuttaa pedot kannanhoitosuunnitelmien vastaisesti ihmiseen.

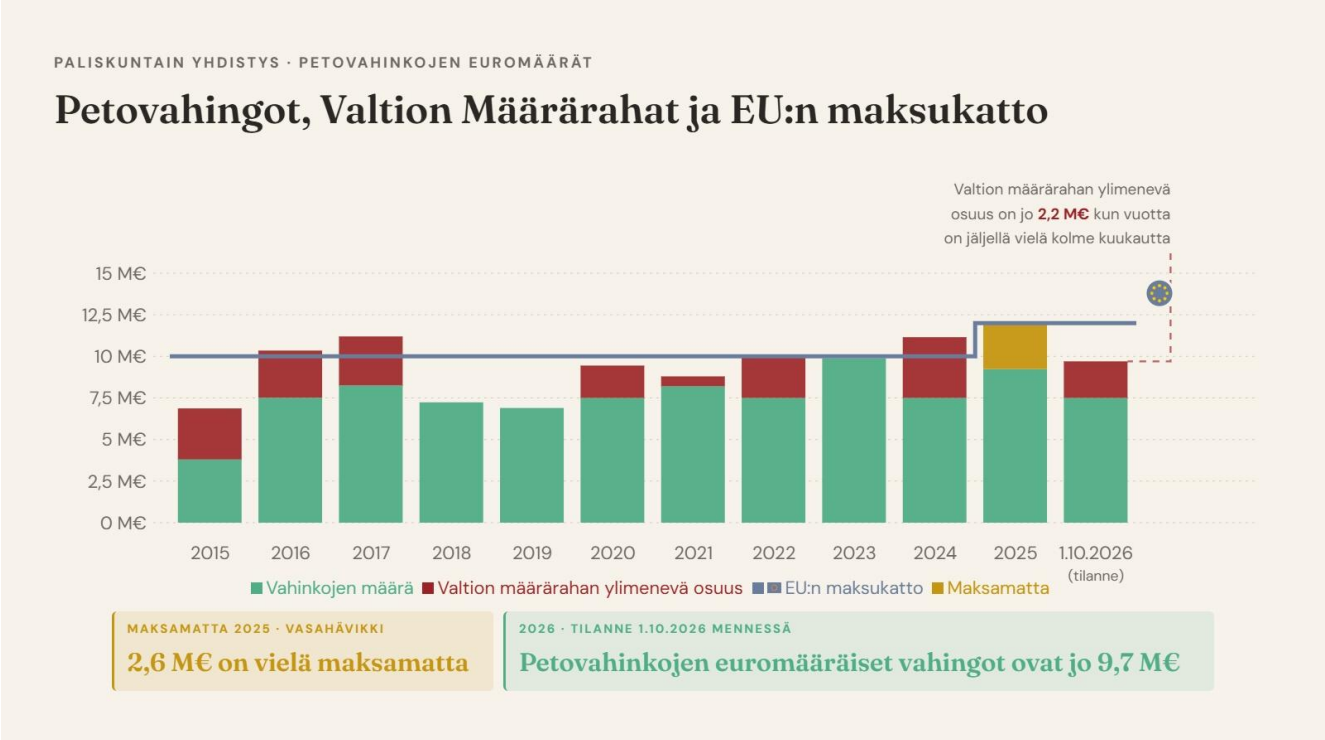
Porovahinkojen korvaamiseen varattua määrärahaa tulee korottaa 12 miljoonaan euroon, jotta petojen tappamina löydetyt porot on mahdollista korvata täysimääräisesti. Määrärahojen riittävyydestä tulee huolehtia myös tulevina vuosina.

Kuva 1: Petojen tappamana maastosta löydetyt porot (noin 1/5 kokonaisvahingoista) 2000–2025.

Kuva 2: Eri maasuurpetojen aiheuttamat, löydetyt porovahingot 2015–2025.

Kuva 3: Poroille aiheutuneiden petovahinkokorvaukset 2015–2026. Vasahävikki vuodelta 2025 edelleen maksamatta. Vuoden 2026 määräraha jälleen riittämätön.

Perustelu kohtaan 5: Työryhmän perustaminen petovahinkojen leikkaamiseksi
Petovahinkojen vähentämiseen tähtäävät toimet ovat nykyisellään täysin riittämättömiä.

Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan ”*Suurpetopolitiikkaa on hoidettava tavalla, joka huomioi myös sosiaalisen kestokyvyn*.” **Paliskuntain yhdistys vetoaa maa- ja metsätalousvaliokuntaa kiinnittämään ratkaisukeskeisesti erityistä huomiota maasuurpetojen aiheuttamien tuhojen ennaltaehkäisemiseen. Tämä on elinkeinon hätähuuto.**

Kiireellisimpinä toimenpiteinä poroelinkeinon jatkuvuuden ja tulevaisuuden turvaamiseksi on vahingot puolitettava nykytasosta karsimalla petokantoja, nopeuttamalla ja sujuvoittamalla poistolupaprosesseja ja selvittämällä EU CAP-rahoituksen mahdollisuus porojen paimentamisen lisäämiseen vahinkojen ehkäisemiseksi ja poistolupapyyntiin. Poikkeuslupia tulee myöntää ennaltaehkäisevästi reagoimalla nopeasti erityisesti Venäjältä tuleviin susilaumoihin. Kannanhoidollinen metsästys tulee palauttaa ja suurpetojen houkutteluruokinta kieltää. Kannanhoidollisen metsästyksen rinnalla tulee säilyttää tehokas vahinkoperusteinen poikkeuslupamenettely poronhoitoalueella.

Määrällisesti eniten porovahinkoja aiheuttavat karhut, mutta tältä osin vahingot menevät valtaosin porohävikin piikkiin. Karhun tekemiä raatoja löytyy suhteellisen vähän, sillä karhu syö saaliinsa tarkkaan ja jäljet katoavat maastosta nopeasti. Poronhoitoalueen karhukiintiön tulee olla riittävä ja sitä tulee nykyisestä nostaa. Vahinkoperusteisia poikkeuslupia tulee olla saatavilla ympäri vuoden, jotta ongelmatilanteisiin voidaan puuttua mahdollisimman tehokkaasti myös sulan maan aikana.

Suurpetojen osalta Riistakeskus on noudattanut käytäntöä, jonka mukaan vahingonkärsijän on odotettava vähintään kolmen poronraadon löytymistä kunkin petoyksilön jäljiltä saadakseen kyseiselle yksilölle poistoluvan. Menettely ei voi olla perusteltu tilanteessa, jossa odottelusta huomattavan osan kustantaa vahingonkärsijä, ja se tulee ottaa uudelleen tarkasteluun.

Ahmat ovat aiheuttaneet Suomessa noin puolet kaikista löydetyistä petovahingoista. Vahinkomäärät laskivat vuosina 2018 ja 2019 ahman poikkeuslupametsästyksen ansiosta, mutta vuodesta 2020 lähtien ahman aiheuttamien vahinkojen määrä on noussut jälleen ja tulee olemaan jatkossakin korkea, ellei ahmojen poistolupapyynti helpotu nykyisestä. Ahma pitää saada nopealla aikataululla metsästettävien lajien piiriin ja vahinkoperusteisia poikkeuslupia pitää pystyä myöntämään ahmalle huomattavasti nykyistä enemmän.

Ahman poikkeuslupien osalta Korkein hallinto-oikeus linjasi vuosikirjapäätöksessään KHO 2020:31, että Suomen riistakeskuksen päätökset koskien ahman poistolupia Natura 2000 -alueilla, joiden suojeluperusteena on ahma, edellyttävät luonnonsuojelulain 65 §:n mukaisen Natura-arvioinnin tekemistä. Arvioinnissa tulee tieteellisin perustein selvittää vahinkoperusteisella poikkeusluvalla tehtävän ahmayksilön tai yksilöiden poiston vaikutus Natura 2000 -alueen suojeluperusteena oleviin luonnonarvioihin. Ahma on suojeluperusteena suurimmassa osassa pohjoisen Natura-alueissa ja pääosa ahman aiheuttamista porovahingoista syntyy kyseisillä Natura-alueilla. Natura-arviovaatimuksen takia merkittävä osa luvista on jäänyt käyttämättä. Samaan aikaan ahmojen suojelu Suomessa on hyvin onnistunutta ja ahmakanta jatkaa kasvamistaan vuosi vuodelta.

Näillä menettelyillä vahinkokertymiä on mahdotonta kontrolloida. Petopolitiikkaa on välttämätöntä uudistaa ja joustavoittaa vahinkokertymien hillitsemiseksi. Ahma on saatava tehokkaan poistolupakäytännön piiriin. Tavoitteena tulee olla petojen aiheuttamien vahinkomäärien väheneminen. Tämä tarkoittaa petokantojen joustavampaa kontrollointia poronhoitoalueella.

Käyntiosoite: Koskikatu 33 A 1
Postiosoite: PL 8168, 96101 ROVANIEMI
Puh: (016) 331 6000
Fax: (016) 331 6060
etunimi.sukunimi@paliskunnat.fi
www.paliskunnat.fi
Y-tunnus 0192404-5

Paliskuntain yhdistys esittää maa- ja metsätalousvaliokunnalle, että se edellyttää maa- ja metsätalousministeriötä perustamaan jo tällä hallituskaudella työryhmän yhteistyössä poroelinkeinon kanssa, ratkaisemaan poronhoidon kestämätöntä petovahinkotilannetta, tavoitteena keinojen löytäminen vahinkomäärien merkittävään alentamiseen.

Lopuksi: Metsähallituksen tulostavoitteen nosto 138 milj. eurosta 165 milj. euroon huolestuttaa joka suunnalta tulevan porojen laidunrauhaa rikkovan muun maankäytön paineen vuoksi; eri maankäyttömuotojen vaikutus poronhoitoon kumuloituu. Samalla poronhoitolain 53 §:n mukainen neuvotteluvelvoite sivuutetaan prosesseissa, joissa toimintaa sijoitetaan Metsähallituksen hallinnoimille valtion maille.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Hanna Nurmi
toiminnanjohtaja

Lausunnon valmisteluun on osallistunut Anna-Leena Jänkälä, etunimi.sukunimi@paliskunnat.fi, +358400388560